

Vergaderjaar 2022–2023

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2525

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2022

Hierbij bied ik u de geannoteerde agenda aan voor de Raad Algemene Zaken van 18 oktober 2022.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

GEANNOTEEERDE AGENDA VAN DE RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 18 OKTOBER 2022

Op dinsdag 18 oktober a.s. vindt in Luxemburg een Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. Op de agenda van de Raad staan de volgende onderwerpen: de voorbereiding van de Europese Raad van 20 en 21 oktober 2022, beleidsdebat Europese Kiesakte, de Conferentie over de Toekomst van Europa en de stand van zaken van de Artikel 7 procedure Polen.¹ De Minister van Buitenlandse Zaken is voornemens aan deze RAZ deel te nemen.

Vorbereiding van de Europese Raad van 20 en 21 oktober

Naar verwachting staan op de agenda van de Europese Raad (ER) 20-21 oktober a.s. de volgende onderwerpen: de Russische agressie tegen Oekraïne, energie, de economische situatie en onder externe betrekkingen; de relatie met China en de voorbereiding van de EU-ASEAN-top, COP27 klimaatverandering en COP15 Biodiversiteit.²

Russische agressie tegen Oekraïne

De RAZ zal naar verwachting stilstaan bij de laatste ontwikkelingen in de Russische oorlog tegen Oekraïne. De inzet van het kabinet blijft ongewijzigd. Enerzijds betekent dit dat het kabinet zich onverminderd blijft inzetten om de druk op Rusland verder te vergroten en om de agressie te beëindigen, inclusief door de verdere aanscherping van de sancties tegen Rusland. Anderzijds blijft het kabinet zich inzetten voor zoveel mogelijk steun aan Oekraïne, zowel bilateraal als vanuit de EU en in nauwe samenwerking met internationale partners en organisaties.

Energie

De RAZ zal naar verwachting spreken over de situatie op de Europese energiemarkt in vervolg op de discussie tijdens de informele ER van 7 oktober jl. Tijdens de informele ER werd aan de hand van een brief van Commissievoorzitter Von der Leyen van 5 oktober jl. gesproken over een aantal potentiële aanvullende maatregelen om de hoge energieprijzen op EU-niveau te adresseren. Met deze brief komt zij tegemoet aan de wens van het kabinet voor een energie-*roadmap*.

In haar brief noemt Von der Leyen de volgende opties: in gesprek gaan over lagere prijzen met betrouwbare derde landen die gas naar de EU exporteren, het instellen van een vorm van een prijsplafond of prijsceiling (minimum en maximumprijs) voor gas, uitwerken van een alternatieve benchmark voor de gasprijs en een subsidie op gas voor elektriciteitsopwekking (het «Iberische model»). Het kabinet staat open voor een verdere uitwerking van deze ideeën. Naast de inzet op gesprekken met landen als Noorwegen, wil het kabinet verkennen of het eventueel gezamenlijk inkopen van gas kan helpen voorkomen dat verschillende Europese bedrijven tegen elkaar opbieden. Het zogeheten Iberische model, waarbij een maximumprijs wordt ingesteld voor gas ten behoeve van elektriciteitsopwekking, biedt mogelijk voordelen. De prijs van elektriciteit uit gas is vaak prijs zettend voor de gehele markt. Deze maatregel kan helpen de prijs voor de gehele elektriciteitsmarkt naar beneden te brengen en om overwinsten bij elektriciteitsproducenten tegen te gaan. Er kleven echter ook risico's aan dit voorstel: het prijsverschil moet met publieke fondsen gecompenseerd worden en er is kans op

¹ Te raadplegen op delegates portal: 4673/22

² Te raadplegen op delegates portal: 11949/22

weglek van deze subsidie naar andere landen. Het kabinet blijft kritisch over een eventueel voorstel voor een prijsplafond op de groothandelsmarkt voor gas. Dit heeft mogelijk negatieve gevolgen voor de leveringszekerheid en kan leiden tot minder gasbesparing.

De Commissie heeft aangekondigd op korte termijn met een nieuw wetgevend pakket te komen op basis van de brief van Von der Leyen.

Economische situatie

De RAZ zal van gedachten wisselen over de wijze waarop de lidstaten omgaan met de huidige macro-economische situatie met hoge inflatie en energieprijzen. De onzekerheid over de economische vooruitzichten is groot. Veel lidstaten hebben maatregelen genomen en/of aangekondigd om de koopkracht van huishoudens te ondersteunen en maken kosten als gevolg van de Russische inval in Oekraïne. Het kabinet vindt het belangrijk dat de maatregelen die lidstaten nemen om de socio-economische impact van hogere energieprijzen te mitigeren tijdelijk en gericht zijn. Hiermee wordt namelijk het gelijk speelveld op de interne markt niet verstoord en leidt dit niet tot een verdere verhoging van de inflatie. Toch is het generiek ondersteunen via expansief begrotingsbeleid niet gewenst.

Tijdens de Europese Raad zullen lidstaten naar verwachting een toelichting geven op hun nationale maatregelen ter zake. Mogelijk zullen (een groep) lidstaten (naar aanleiding van het recent gezamenlijk gepubliceerde artikel van de Eurocommissarissen Gentiloni en Breton) pleiten voor het inrichten van mogelijke nieuwe crisisinstrumenten en gemeenschappelijke fondsen. Het kabinet zal hierbij de lijn uitdragen zoals geschreven in de Kamerbrief³ over Eurobonds en gemeenschappelijke schuld van 30 maart jl. Het kabinet vindt het belangrijk dat middelen uit het Coronaherstelfonds eerst volledig gebruikt worden voordat er over nieuwe instrumenten nagedacht wordt.

Zoals beschreven in de geannoteerde agenda⁴ van de Eurogroep en Ecofinraad van 3 en 4 oktober jl. zal de combinatie van lagere economische groei en begrotingsmaatregelen mogelijk tot een verdere verslechtering van de vooruitzichten voor de begrotingssaldi van de lidstaten leiden. Enige verslechtering van de begrotingssituatie in individuele landen is, gelet op de huidige omstandigheden en onzekere vooruitzichten, te begrijpen. Dat neemt niet weg dat aandacht voor de houdbaarheid van de overheidsfinanciën voor het kabinet van belang blijft. Het kabinet zal dan ook benadrukken dat het noodzakelijk is om terug te keren naar begrotingsdiscipline om de houdbaarheid van de overheidsfinanciën te waarborgen.

China en voorbereiding EU-ASEAN Top

De RAZ zal de discussie over China in de ER voorbereiden. De Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO) zal daartoe een overzicht geven van de betrekkingen in brede zin. De relatie met China is het afgelopen jaar complexer geworden, waarbij de drieslag van China als partner, concurrent en systeemrivaal nog steeds een bruikbaar kader biedt. Voor zowel de EU als het kabinet geldt dat er binnen de drieslag meer nadruk is komen te liggen op het beschermen van onze waarden en belangen. Ondanks verschillen van inzicht, zullen de EU en China de dialoog moeten aangaan en op basis van goed begrepen gedeelde belangen blijven samenwerken. Het kabinet zal erop aandringen dat de EU een concrete

³ Kamerstuk 35 925, nr. 170

⁴ Kamerstuk 21 501-07, nr. 1889

agenda formuleert om de betrekkingen met China verder vorm te geven. Daarbij hoort ook het evalueren van het instrumentarium dat de afgelopen jaren is ontwikkeld om de weerbaarheid van de interne markt te vergroten en kwetsbaarheden te mitigeren.

Daarnaast zal in de RAZ mogelijk van gedachten worden gewisseld over de Chinese positie ten aanzien van de Russische invasie van Oekraïne. Tenslotte verwelkomt het kabinet een gesprek over de spanningen rond Taiwan en de mensenrechtensituatie in China, mede naar aanleiding van het recente rapport van het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten over de situatie in de autonome regio Xinjiang.

Tevens zal de RAZ stilstaan bij de voorbereiding van de eerste gezamenlijk EU-ASEAN Top, die plaatsvindt op 14 december 2022. Het kabinet staat positief tegenover deze gezamenlijke Top, die past bij de Europese ambitie om de samenwerking met strategische partners, waaronder ASEAN, te versterken en verdiepen.

Naar verwachting zal de RAZ ook de Raadsbesluiten ter ondertekening van de partnerschapsovereenkomsten met Maleisië en Thailand vaststellen. Zoals verzocht door uw Kamer ontvangt u over deze overeenkomsten een kabinetsappreciatie in het verslag van deze RAZ.

COP27 Klimaatverandering in Sharm El-Sheikh

De RAZ zal spreken over klimaatverandering en de aankomende VN-klimaatconferentie (COP27), die van 6 tot 18 november 2022 zal plaatsvinden in Sharm el-Sheikh (Egypte). De COP27 komt op een moment dat de internationale samenwerking onder druk staat vanwege groeiende geopolitieke spanningen. De urgentie om afspraken te maken over verhoogde mondiale klimaatactie blijft echter zeer groot. Als voorzitter zal Egypte de nadruk leggen op implementatie van klimaatafspraken en specifiek aandacht vragen voor voortgang op de adaptatie-doelstelling, schade en verlies en financiële steun aan ontwikkelingslanden. Het kabinet steunt de klimaatinzet van de EU en zal tijdens de RAZ het belang van het naleven van ambitieuze klimaatactie onderstrepen, onder meer op het gebied van adaptatie, mitigatie en klimaatfinanciering, om de meest kwetsbare mensen en gemeenschappen te beschermen.

COP15 Biodiversiteit (deel 2) in Montreal

De RAZ zal eveneens spreken over de VN-biodiversiteitsconferentie die van 7 tot 19 december 2022 plaatsvindt in Montréal onder het Biodiversiteitsverdrag (CBD COP15.2). Tijdens deze conferentie dient een nieuw strategisch raamwerk voor de periode tot 2030 (het «*Global Biodiversity Framework*») te worden overeengekomen. Na de laatste onderhandelingsronde in Nairobi staan nog veel punten open waarover mondiaal overeenstemming moet worden bereikt.⁵ Het kabinet staat onverminderd een ambitieuze EU-inzet en uitkomst voor, waarbij volgens het kabinet onder andere een versterkt systeem van monitoring, rapportage en verantwoording hoort.

Beleidsdebat Europese Kiesakte

Het Tsjechische voorzitterschap heeft een discussie over het initiatiefvoorstel van het Europees Parlement (EP) inzake de Europese Kiesakte geagendeerd. Deze discussie zal verkennend en op hoofdlijnen zijn en er is geen besluitvorming voorzien.

⁵ Kamerstuk 26 407, nr. 143

Tijdens de eerste gesprekken in Raadsverband bleken verschillende lidstaten bezwaren te hebben tegen verschillende elementen uit het initiatiefvoorstel, waaronder de transnationale kieslijsten (EU-breed kiesdistrict), briefstemmen, regels ten aanzien van verkiezingscampagnes en de vaste verkiezingsdag. Het is de verwachting dat deze verscheidenheid in het krachtenveld ook terug zal komen in de RAZ, net zoals dat bij de informele RAZ van 15 juli jl. het geval was.⁶ Het kabinet zal conform het kabinetsstandpunt⁷, de aangenomen motie van het lid Strolenberg c.s.,⁸ en de overgenomen motie van het lid Bisschop⁹ aan de discussie deelnemen.

Conferentie over de Toekomst van Europa (CFE)

Het Tsjechisch voorzitterschap heeft de timing voor doorsturen naar de ER van de resolutie geagendeerd die het EP aannam naar aanleiding van de Conferentie. Hierin werd opgeroepen tot wijziging van het EU-verdrag door middel van een Conventie.¹⁰ Uw Kamer werd eerder over deze resolutie geïnformeerd.¹¹ Voor het proces omtrent verdragswijziging, wijst het kabinet op artikel 48 van het EU-Verdrag en de analyse hiervan die met uw Kamer is gedeeld.¹²

Het coalitieakkoord stelt «open te staan voor verdragswijziging naar aanleiding van de Conferentie over de Toekomst van Europa als dit in het Nederlands en Europees belang is.» Een eventuele Conventie en een proces tot verdragswijziging is langdurig en verdient substantiële aandacht van de lidstaten en instellingen. Aandacht die volgens de meerderheid van de lidstaten nu moet uitgaan naar de oorlog in Oekraïne, inflatie en energie, zoals bleek tijdens eerdere besprekingen. Uitstel van doorgeleiding betekent echter geen afstel. De RAZ zal vroeg of laat de resolutie moeten doorgeleiden naar de ER, die vervolgens een eigenstandige afweging zal maken over een start van een Conventie. Overigens volgt de EP-resolutie op de CFE. Ongeveer 95% van de CFE-aanbevelingen kan worden opgevolgd binnen de huidige Verdragen. Voor een eerste effectieve opvolging van de CFE is een verdragswijziging op korte termijn dus niet nodig.

In afwachting van het Commissiewerkprogramma, waar de uitkomsten van de CFE een plek zullen krijgen, heeft het kabinet uw Kamer voorgesteld om tijdens het CD RAZ van 15 november a.s. de uitkomsten van de CFE met uw Kamer te spreken.¹³

Artikel 7 procedure Polen

De RAZ zal stilstaan bij de stand van zaken ten aanzien van de artikel 7-procedure jegens Polen. De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in Polen staat nog altijd onder druk. De procedure voor de benoeming van rechters op voordracht van de Nationale Raad voor de Rechtspraak en de samenstelling van deze Raad zijn een aanhoudend punt van zorg. De benoeming van onafhankelijke rechters kan niet volledig worden gewaarborgd zolang deze procedure van kracht is. Het kabinet blijft bij de Commissie aandringen op het starten van een inbreukprocedure om deze problematiek aan te pakken. Hoewel Polen onlangs de gewraakte

⁶ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2515

⁷ Kamerstuk 36 104, nr. 2

⁸ Kamerstuk 36 104, nr. 6

⁹ Kamerstuk 36 104, nr. 4

¹⁰ Te raadplegen via: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0244_EN.html

¹¹ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2511 en Kamerstuk 35 982, nr. 6

¹² Kamerstuk 21 501-02, nr. 2511

¹³ Kamerstuk 22 112, nr. 3480

Tuchtkamer heeft ontmanteld en vervangen met een nieuwe Kamer voor Beroepsverantwoordelijkheid, blijven er zorgen bestaan over de benoeming van de rechters die zitting nemen in de nieuwe Kamer en de verenigbaarheid van het tuchtregime met de uitspraken van het EU Hof. Het kabinet acht het van belang dat Polen de uitspraken van het EU Hof volledig respecteert. Het kabinet steunt het besluit van de Commissie van 15 juli jl. om een volgende stap te zetten in de lopende inbreukprocedure over de uitspraak van het Poolse Constitutioneel Tribunaal van 7 oktober 2021, waarbij cruciale onderdelen van het EU-recht opzij werden gezet met een beroep op de Poolse Grondwet.